

SZAKMAI ZÁRÓBESZÁMOLÓ

Vezető kutató: Dr. KAPRONCZAY Károly

Kutatás címe: „A magyar közegészségügy történetének lengyel vonatkozásai és a lengyel közegészségügy egykori magyar kapcsolatai 1945-ig”

Kutatási időszak: 2013.03.01. – 2014.02.28.

A közegészségügy történetéhez kapcsolódó korábbi OTKA-kutatásomhoz kötődik ez a kiadvány, amely kötet formájában a 2013-as év végén jelent meg. A mű terjedelme 287 nyomtatott oldal + 56 oldalnyi műnyomóra nyomott melléklet. A kötethez névmutató is kapcsolódik, amely 15 nyomtatott oldal terjedelmű, amely tartalmazza a törzsszövegben és a lábjegyzetekben előforduló személyneveket is. A témakör egészéhez kapcsolódó forrásmunkákat részben a törzsszövegben, részben a lábjegyzetekben helyeztem el.

Maga a kötet 15 egységből áll, ezek a következők:

1. A kötet forrásairól
2. A lengyel–magyar és magyar–lengyel orvosi kapcsolatok kezdete
3. Orvosi kapcsolataink a XIV–XVI. században
4. Báthory István kora
5. Orvosi kapcsolataink a XVII. században
6. A Rákóczi-szabadságharc egészségügyének lengyel vonatkozásából. Néhány XVIII. századi orvosi kapcsolatról
7. Közös járványügyi intézkedések
8. Egyetemi reformok-kapcsolatok a XVIII. század utolsó és a XIX. század első évtizedeiben
9. Az orvostörténet oktatásának és kutatásának korai évtizedei. Lengyel és magyar elképzelések
10. Lengyel orvosok a magyar szabadságharcban
11. Az orvostörténet oktatása és kutatása a XIX. század második felében. A közös forrásmunkák
12. Orvosi kapcsolataink a dualizmus éveiben
13. Az orvostörténet-írás új korszaka a két világháború közötti időszakban
14. Lengyel menekültek egészségügyi ellátása magyar földön, 1939–1945
15. Orsós Ferenc és a katyíni tömegsírok azonosítása

Az egyes fejezetekhez kapcsolódóan igyekeztem értékes illusztrációkat összegyűjteni a krakkói és varsói gyűjteményekben, így a kötetemben közölt illusztrációk többsége most első alkalommal jelenik meg magyar kiadványban, de hozzá kell tennem, hogy a régi, Lengyelországban kinyomtatott orvosi munkák címlapjai közül is közlök néhányat, amely még lengyel szakmunkában sem jelent meg. Magukat a kiadványokat a nyomdai előkészítés során megszabadítottuk az évszázadok során rájuk rakódott gyűrődésektől, illetve a címlapokon szereplő könyvtári bejegyzésektől is megtisztítottuk az anyagokat. Így ezek látványosan tudják szolgálni az oktatás ügyét is, hiszen jól vetíthető, éles, nyomdatechnikailag megfelelő módon előkészített illusztrációkról van szó. Köztük olyan határkérdések is helyet kaptak, mint pl. a csillagász és orvos Kopernikusz által papírra vetett eredeti orvosi rendelvény. Azoknak a szerzőknek a munkáit igyekeztem bemutatni, akik valamilyen módon kapcsolatban álltak Magyarországgal, Erdéllyel, illetve a közös uralkodókkal.

A mű forrásanyagában igyekeztem azonos súllyal szerepeltetni a magyar nyelvű és a lengyel nyelvű munkákat, részben azért is, mert célom, hogy a kötet lengyel nyelven is lásson napvilágot, hiszen ebben a témakörben nagyon kevés publikáció született lengyel nyelven is.

Sokak számára érdekes a kifejezetten orvosi szakkönyvek mellett a népszerűsítő irodalom is, amely a korai századokban elsősorban a kalendáriumok egészségügyi fejezeteiben kaptak helyet. Számos olyan kalendáriumot ismerünk, amelyet Magyarországon jelentettek meg, s amelyhez alapul orvosok és asztrológusok által – többnyire Krakkóban – összeállított lengyel nyelvű kalendáriumok szolgáltak. Igyekeztem megfejteni a kalendáriumok szerzőinek neveit is, hiszen a magyar kiadásban már csak az eredeti névalak egyfajta torzított változata szerepel. Kutatásaimhoz segítségül hívtam a nagy lengyel biobibliográfiai kézikönyveket, továbbá a modern szerkesztésű, részletes életrajzi lexikonokat is. Kutatásom eredményei jól tükröződnek a névmutatóban is, ahol pontosan megadom, hogy kik is voltak azok a lengyel tudósok, akiknek a kalendáriumai Magyarországon fordítás készült. Úgy vélem, hogy ezek mindenképpen új adatok az irodalomtörténet-írás számára.

A két nemzet párhuzamosan haladt az orvostörténeti ismereteknek a felsőoktatásban történt bevezetésével, sőt az egykori orvosi karok tantervei is egyfajta párhuzamosságot mutatnak, amelyre több példát is említek kötetemben.

Ami a XX. századot illeti, itt két nagy forrásanyagot emelek ki, az egyik az 1939-ben megkezdődött menekültügyi kérdés egészségügyi vonatkozásainak bemutatásai, a másik pedig Orsós Ferenc ügye. Mindkét témakörnél igyekeztem minél több eredeti, egykorú forrásanyagot feltárni, és ezek alapján vonni le következtetéseket ezekre a témakörökre vonatkozóan. A kötet megírásánál arra is törekedtem, hogy az egyes fejezetek arányosak legyenek, tehát egyiket sem kívántam túlírni a többiek rovására. Voltak témakörök, amelyekkel kapcsolatban nem tudtam minden kutatási anyagomat közreadni, ezeket periodikákban jelentettem meg, a kötetben pedig pontosan hivatkoztam arra, hogy a további forrásanyagokat hol találhatják meg az olvasók.

Úgy vélem, hogy egy érdekes, számos új levéltári, kéziratári és szakirodalmi forrást feldolgozó és bemutató művet sikerült közreadnom, s a nagyszámú bibliográfiai hivatkozás lehetővé teszi azt, hogy a doktori iskolák hallhatói egy-egy témakört részleteiben is megvizsgáljanak.

